

Geplaagde kinderen

De afwezigheid van een stabiele omgeving in het ouderlijk gezin waarin intimiteit en een gezellige sfeer ontbreken, drukt een stempel op het relatiegedrag van de kinderen. Of ouders wel of niet uit elkaar gaan doet daar weinig aan af.

Kinderen uit ruziënde tweeoudergezinnen vertonen op latere leeftijd hetzelfde gedrag als kinderen die thuis een echtscheiding hebben meegemaakt. Het effect van ruziënde ouders in een intact gebleven gezin heeft zeker zoveel gevolgen voor de relaties van de kinderen als voor degenen die thuis een echtscheiding van de ouders hebben meegemaakt.

Kinderen van gescheiden ouders

Door de echtscheiding komen meer volwassenen en kinderen in aanraking met een nieuwe gezinssamenstelling. Voor kinderen verandert hierdoor niet alleen de relatie met de ouders, ook hun verdere leven verandert ingrijpend. Dit geldt in sterkere mate wanneer hun gescheiden ouders hertrouwen of samenwonen met een nieuwe partner, of wanneer de ouders na hun scheiding een co-ouderschap aangaan.

Kinderen van gescheiden ouders verlaten eerder het ouderlijk huis dan kinderen die zijn opgegroeid in tweeoudergezinnen. Ongehuwd samenwonenden en gehuwden van wie de ouders gescheiden zijn beëindigen relatief vaker hun relatie dan personen die in het ouderlijk huis niet zijn geconfronteerd met een echtscheiding. Deze uitkomsten bevestigen de veronderstelling dat ervaring met echtscheiding van de ouders in de jeugd gevolgen heeft voor de relatievorming van de kinderen op latere leeftijd.

Ruziënde ouders

In het Onderzoek Gezinsvorming 1998 zijn naast gegevens over echtscheiding van de ouders ook gegevens bekend over de kwaliteit van niet ontbonden huwelijksrelaties. De gegevens over de kwaliteit van het huwelijk in de tijd dat de kinderen nog thuis woonden, zijn afkomstig van volwassenen die het ouderlijk huis reeds hebben verlaten. Zij kregen de vraag voorgelegd wat zij van de relatie tussen hun ouders vonden toen ze nog thuis woonden. Van de volwassenen noemde 6 procent de relatie 'slecht'. Van deze ouders is later, toen het kind reeds het ouderlijk huis had verlaten, één op de vijf alsnog gescheiden. Van de ouders die een 'goede' relatie hadden is slecht één op de honderd gescheiden.

Het aandeel personen dat in hun jeugd geen echtscheiding van de ouders heeft meegemaakt maar dat de relatie tussen de ouders niet goed vond, is gedaald. Een kwart van degenen die zijn geboren in de periode 1945-1949 vond de relatie tussen de ouders redelijk tot slecht. Voor personen die in de jaren zeventig zijn geboren was dit aandeel ruim 15 procent.

De afname van het aandeel relaties van ouders dat door de kinderen als redelijk tot slecht beschouwd wordt is ongeveer even groot als de toename van het aandeel eenoudergezinnen dat ontstaan is door echtscheiding. De toename van het aantal echt-

scheidingen wordt dus blijkbaar niet veroorzaakt doordat de relatie tussen getrouwde partners slechter is geworden, maar doordat het tegenwoordig meer geaccepteerd is dat mensen scheiden wanneer de relatie slecht is. Daarnaast vond twee derde van de kinderen die zijn geboren in de periode 1945-1979 de relatie tussen de ouders goed. In de tijd gezien is dat een vrij stabiel patroon.

Eerder uit huis

Drie van de tien mannen uit tweeoudergezinnen met een goede relatie tussen de ouders gaan vóór hun 21e verjaardag het huis uit. Bijna de helft van de mannelijke respondenten die in het ouderlijk huis een echtscheiding hebben meegemaakt verlaat het ouderlijk huis vóór hun 21e verjaardag. Jongens met ruziënde ouders die niet zijn gescheiden, gaan nog eerder het huis uit: zes van de tien hebben vóór hun 21e verjaardag het ouderlijk huis verlaten.

Meisjes gaan op jongere leeftijd het huis uit dan jongens. Toch gaan ook meisjes uit meer stabiele gezinnen later uit huis dan meisjes die de ervaring hebben van ruziënde ouders. Zeven van de tien meisjes uit een gezin met veel ruzies en conflicten hebben het huis verlaten vóór hun 21e verjaardag, tegen vijf van de tien meisjes uit een tweeoudergezin waarvan de relatie tussen de ouders goed was.

Situatie thuis

De beslissing om op een bepaalde leeftijd uit huis te gaan is afhankelijk van een groot aantal factoren: de behoefte om op eigen benen te staan, de situatie thuis, of het volgen van onderwijs buiten de ouderlijke woonplaats.

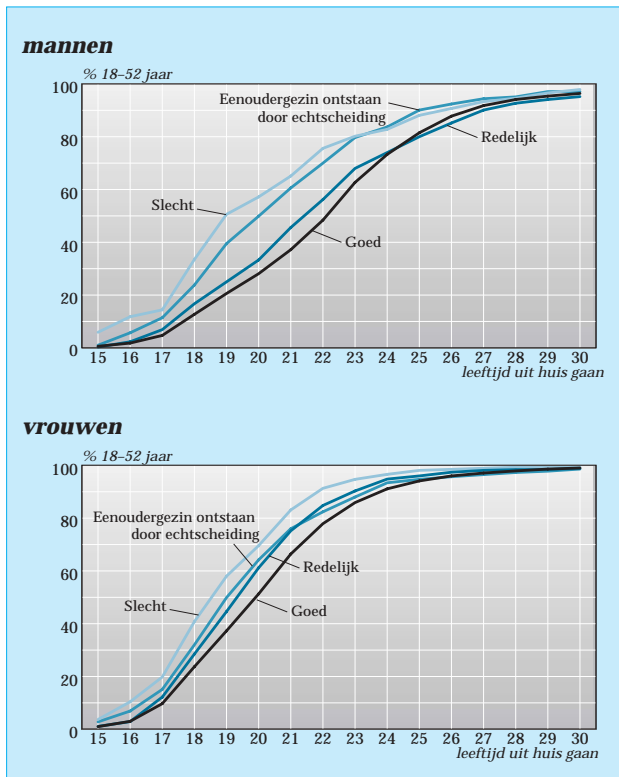
Drie van de vier mannen en twee van de drie vrouwen afkomstig uit een tweeoudergezin waarbij de relatie tussen de ouders slecht was, geven aan dat de sfeer thuis een belangrijk motief was om het ouderlijk huis te verlaten. Respondenten uit eenoudergezinnen die zijn ontstaan door echtscheiding en het ouderlijk huis ook eerder hebben verlaten dan respondenten uit harmonieuze gezinnen, geven veel minder vaak aan dat de sfeer thuis een reden was om uit huis te gaan. Blijkbaar is de situatie thuis na de echtscheiding van de ouders voor de meeste jongeren redelijk stabiel geworden. Dit blijkt uit het feit dat de meeste jongeren die bij de moeder zijn blijven wonen een redelijk tot goede relatie met haar hadden toen ze nog thuis woonden.

Welbevinden

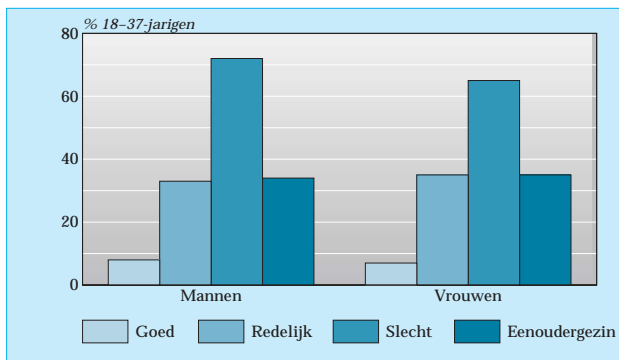
Zowel mannen als vrouwen uit ruziënde gezinnen die op jonge leeftijd het ouderlijk huis hebben verlaten gaan relatief vaak alleen wonen na uit huis gaan. Dit gedrag komt overeen met dat van jongeren die het ouderlijk huis vroeg hebben verlaten omdat de sfeer thuis te wensen overliet.

Wanneer jongeren afkomstig zijn uit gezinnen waarin regelmatig conflicten voorkomen, blijkt dat een aantal kenmerken die samenhangen met het welbevinden van jongeren negatief uit-

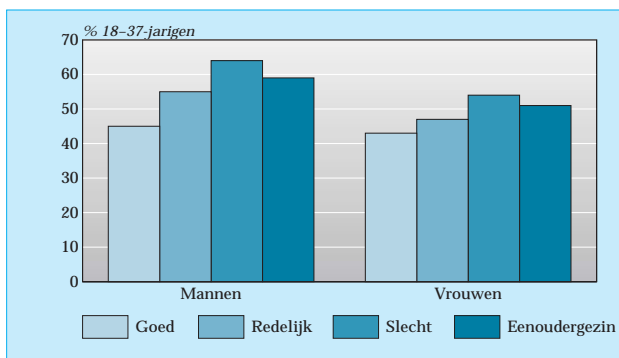
Leeftijd bij uit huis gaan naar geslacht

Sfeer thuis belangrijk motief om uit huis te gaan

Alleenwonen na uit huis gaan

vallen. Het welbevinden van jongeren uit goed functionerende gezinnen is daarentegen het hoogst.

Samenwonen, trouwen of alleen?

Jongeren van gescheiden ouders staan anders tegenover relatievorming dan mensen die zijn opgegroeid in een zogeheten 'traditioneel' gezin. Volwassenen die in het ouderlijk huis een echtscheiding van de ouders hebben meegemaakt neigen er veel minder toe zich door een huwelijk te binden. Ook is het percentage gehuwde personen afkomstig uit minder harmonieuze gezinnen lager dan voor degenen die afkomstig zijn uit harmonieuze tweeoudergezinnen. Volwassenen uit eenoudergezinnen of tweeoudergezinnen waarvan de ouders regelmatig ruzie hadden, spreken meer hun voorkeur uit om ongehuwd te gaan samenwonen of alleen te blijven. Dit wijst erop dat zij aarzelen met het aangaan van een vaste verbintenis.

Uit elkaar

Kinderen uit ruziënde tweeoudergezinnen beëindigen even vaak een samenwoonrelatie of een huwelijksrelatie als kinderen die thuis een echtscheiding van de ouders hebben meegemaakt. Voor kinderen die zijn opgegroeid in gezinnen waarvan de ouders zelden of nooit met elkaar in conflict waren, is de kans dat hun huwelijk in een scheiding eindigt het kleinst.

Onderzoek Gezinsvorming 1998

De gegevens zijn afkomstig van het *Onderzoek Gezinsvorming 1998*, een CBS-onderzoek dat is gehouden in het voorjaar van 1998. Er zijn 4,7 duizend mannen en 5,5 duizend vrouwen van 18 tot 53 jaar ondervraagd. De gegevens over de kwaliteit van het huwelijk op het moment dat de kinderen nog thuis woonden, zijn afkomstig van volwassenen die het ouderlijk huis reeds hebben verlaten. Zij kregen de vraag voorgelegd wat zij van de relatie tussen hun ouders vonden toen ze nog thuis woonden.

De kans om uit elkaar te gaan tijdens de periode van ongehuwd samenwonen is zowel voor mannen als vrouwen uit gezinnen met ouderlijke conflicten twee keer zo groot als voor respondenten uit niet-conflictueuze gezinnen. Voor gehuwden zijn de verschillen verhoudingsgewijs even groot als voor ongehuwd samenwonenden. Van de mannen die thuis conflicten van de ouders hebben meegemaakt, is zo'n 30 procent gescheiden. Dit aandeel ligt voor mannen uit niet-conflictueuze gezinnen op 13 procent. Voor vrouwen zijn deze percentages ongeveer hetzelfde, te weten 33 procent en 11 procent.